

A SZERENCSE ELÉGIÁJA

Sinkó Ervin

Ó, ha énekelni tudnék! ha tudnék, ahogy nem tudok!
torkomból létrát énekelnék ki, égig érőt és bárányszemű
angyalokat
rája s énekelnék addig, míg csak szavamra le nem eresz-
kednének
tehozzád, Kedves, hogy letöröljék arcodról a keserű okos-
ság évgyűrűit
s csilingelne a nevetésed, mint verőfényben a tiszta vizek
fodrai.
Vén nyakigláb ember, hej táncolni ha tudnék úgy, ahogy
nem tudok
— s ha felejteni úgy tudnék, ahogy tudni soha meg nem
tanultam —,
bizony eltáncolnám neked fejem hátraszegve, súlytalan
vállal,
földet épp csak érintő friss lábbal, bizony így vénen is
eltáncolnám
a felejtés, a mindig előről kezdés, a fennen lebegő szita-
költő-
lelkem, eltáncolnám előtted, érted a gondtalan, a mindig
új pillanat fénylő csodáját,
én, a szerencsés, aki, lám, túlélte két világvészes, háborút,
köztük forradalmat, fehér terrort, hosszú, hosszú hazátlan
bujdosást
s még a Népek örült Tanítója, a veszett nagybajuszú vad
árnyékában is megmaradt épnek és énnék. Szerencsém,
dicsérlek, holtomig dicsérlek,

dicsérnélek. De bátyám és én, a nagyfiúk s húgom és kis-
öcsém, a kicsik,

négyen voltunk kerek egy világ. Négyen. S ma négyen emlékezni

Rozálra, a kicsi gombosi szolgálólányra, frissen kiváltott cselédkönyvvel, kezében apró batyúval szegődött el hozzánk, az apatini nagykapus úri házba, maga is riadt gyerekek a gyerekek mellé.

S ha vacsora után a naccsága és az úr sorba megsimogatták s megcsókolták a gyerekeket, bennünket s elmentek a híres Lindenmayer vendéglőbe, Rozál vigyázott ránk,

ő fektetett ágyba, betakart s mezítláb és bő, piros alsószoknyában velünk maradt, a négy gyerekkel a négy ágygal. Rozál vigyázott ránk. Székre állt, hogy mélyen lecsavarja a függő petróleumlámpa lángját

s a homályban s a hirtelen csendben Rozál is titkon szorongva nézte, hogy a falon mint inganak és nőnek az árnyak. S kint, a sötétben a széltől zörgött az ablak s az udvarban mintha zúgolódnának a fák.

A függőlámpa lángja már csak méccsé vált és Rozál rámeredve, suttogva kísértetekről mesélt.

„Bizisten igaz, bizisten, hisz egész Gombos tudja. Úgy, úgy, ahogy mondom.”

(Sugdostott a hazajáró lélekről, a szép szál gombosi legényről, táncban érte a kés halálos szúrása. De a kiontott vér az égre kiált. S a szépen faragott nyelű, amerikai hosszú, éles késsel szívében lett hazajáró lélek s megkopogtatta pont éjfélkor a hűtlen szeretője ablakát — áll még ma is Gomboson az a ház, tulajdon szemével láthatja mindenki — kopogtatta nap nap után éjfélkor ablakát, míg aztán el is vitte magához, maga mellé tette a sírba — a lány sikolyát a temetőből még a Dunán is hallották a halászok.)

Beszélt Rozál s el-elszorult a torka. Kint a sötétben s fönt a padláson lidércek lépkedtek s a meg-megroppanó, lehallatszó neszekben fogukat fenték settengő rémek.

Tőlük nem véd meg nagykapu, bezárt ajtó, se retesz, se semmi lakat, egyesegyedül angyalok serege, hogyha vigyázva őrt áll, angyal, jó angyal őriz meg minket!

S a bátyám, a húgom, a kisöcsém és én, mi moccanni se mertünk,

Rozál ült a mécsnyi lámpa alatt a szoba közepén, őt néztük. S ő is fülelt, mint mi a veszélyes csendre.

S én vártam, hogy induljon mezítláb és lábujjhegyen ágytól ágyig, míg legelőbb kisöcsém, majd bátyám s húgom is sorban el nem aludtak.

Akkor én szepegve felsírtam, míg csak tüstént fölém nem hajolt és szorító karokkal nevetve nem ölelt édes, égetett mandula illatú kemény melléhez

s huncutul mintha csiklandának s maga is álmosan súgta: Csitt,

aludj, édes komiszom — s nevetett egyre. Tán mégis inkább a napfényben hitt és nem a rémekben, amikről titokban, nekünk cinkosoknak — a naccsága s az úr meg ne tudja! — borzadozva mesélt.

Hajdani kicsi Rozál, élsz-e? Kék-e még a szemed?
Vagy talán nem jól emlékszem, nem is volt kék? Mulaszt az ember!

Elfelejtettem megkérdezni három testvéremet, hogy jól emlékszem-e, csakugyan kék volt-e a piros alsószoknyás kicsi Rozál szeme?

Mulaszt az ember! Nem tudhatom meg, soha többé biztosan tudni nem fogom.

Nincs már meg a bátyám, nincs már meg a húgom, nincs már meg az öcsém, nevükre is alig emlékszik már más, mint én. Porrá lettek a farkas halál vad fogsorai közt. Csak magamagamat faggathatom. Magamat, a szerencsést, az egyetlen emlékezőt, hajdani kerek egy világból letört, vénhedt csonk, szerencsés én, meg csak én maradtam.

Ó, ha énekelni tudnék! ha tudnék, ahogy nem tudok!
Látod, Egyetlen Kedves, ha énekelni tudnék, ó, hogy énekelnék!

de hogy daloljon az, aki szerencsés és annyi sírra mered, látod, Egyetlen Kedves, lehúzza az ember vállát, ha nincs kit faggatnia, lehúzza az ember vállát, ha emléket már csak magából idézhet.

Hiába voltunk négyen — Artur, Boriska, Gyula és én — s hiába voltunk hatan — mert volt nekünk apánk is és anyánk —

hiába, immár egy szál szerencsés, egymagam tudom csak, hogy nincsenek többé.

Kérésre, sírásra süket, mulató hóhérok parancsolták s úgy mentek sárgán, sírva s kinevetve a halálba nekem édesek, ketten, ütlegelt, taszított, ámulva rémült öregek.

Ó, Rozál, hajdani, talán mégis kék szemű, kicsi pesztonka és minden más szentek, a kiontott vér dehogyis kiált az égre, hallgat a kiontott vér, mint maga ez az iszákos, aki még csak nem is cudar, csak föld.

Látod, Egyetlenem, ahogy fogynak az évek, egyre több a kegyetlen csoda, egyre kegyetlenebbek a csodák, a szerencse csodája.

Soha már nem csattan fel többé a Rozál huncut nevetése. Fogynak az évek. Egyre nagyobb, egyre komorabb az én csodálkozásom.

A mesebéli rémek, amikkel egykor iszonyodva álmodtam és amik egykor, ébredés után, csak fényesebbé tették a szemembe sütő napot,

a rémek többé már nem szétfoszló káprázat. Egy tából esznek velem

s mint éber ujjammal az asztal lapját, úgy tapintom őket, kezem mozgásában a súlyuk, szememben laknak és a betűket róvó tollam árnyékában a villanyfénynél a sima papíron.

Ó a csoda! Egyre több a kegyetlen csoda
és az elviselhetetlen, amivel a szerencsés nyomorultan úgy
megfér, mintha sose látott volna feléje táruzó, égetett
mandula illatú, jól szorító, rossz elől, mintha a rossz csak
tréfa volna, nevetve rejtő kicsi Rozált, bátor rozáli karokat.